

hang: »Hjälmdis och Torsten reste (denna) sten efter Nocke. Erik högg.» Med hänsyn till att namnet **nuki** är så utomordentligt sällsynt och till att Rotbrunna-stenen är rest endast några hundra meter från U 768 förefaller det säkert, att namnet åsyftar samme man. Dessutom äro de två stenarna med all sannolikhet ristade av samme mästare. Under sådana omständigheter torde man ha rätt att räkna med, att Rotbrunna-stenen är rest av Nockes föräldrar och U 768 av hans bröder eller kamrater.

Trots att U 768 är osignerad, torde ristaren kunna namnges; se U 762.

769. Testeby, Vårfrukyrka sn. Nu vid Valla.

Pl. 92.

Litteratur: B 640, L 721, D 1:88. J. Bureus, Fa 6 s. 112 n:r 17 (Caspar Cohl), Fa 5 n:r 470, Fa 1 s. 102, Ff 6 n:r 183 b; J. Rhezelius, Fa 10:1 n:r 162; J. Peringskiöld, Monumenta 4, bl. 52; P. Elvius, De Fierdhundria (auctor J. Arenius), Upsaliae 1717 (feltryck 1617), s. 98 och 99; O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 1, s. 418; J. Ihre, De Enekopia, Fierdhundriae urbe (resp. D. Enebom), Upsaliae 1745, s. 48; R. Dybeck, Svenska run-urkunder 2 (1857), s. 25; G. Stephens, ONRM 3, s. 314; O. v. Friesen, Anteckningar 1902 (UUB); O. Alb. Öberg, Brev den 20/8 1924 (ATA, 686/24); E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 65.

Äldre avbildningar: J. Rhezelius, teckning (Fa 10:1); J. Bureus, kopparstick (Ff 6); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 640); Dybeck, D 1:88 (avbildningen återges hos Stephens); O. Arenander Silferdal, teckning (ATA); foto i v. Friesens samlingar i UUB.

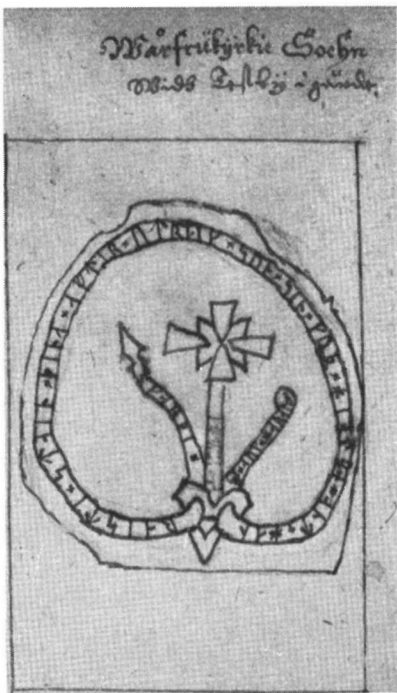


Fig. 204. U 769. Testeby, Vårfrukyrka sn. Efter teckning av Rhezelius.

Runstenen står i Valla trädgård, 45 m. SSÖ om huvudbyggnadens ingång.

Enligt Fa 6 stod U 769 »å Testby giärde i Vårfrukyrk. S.» Fa 5 och Ff 6: »Tästeby.» Fa 10:1: »Vårfrukyrkie Sochn Widh Testby i gärde.» — På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* 4 finnes bläckanteckningen »Testby i Vårfrw sochn» (B 640 och L 721: »Testby»). — Dybeck meddelar i *Svenska run-urkunder* (1857), att U 769 icke finnes »vid Testby i Vårfrukyrka socken, men ligger såsom tröskel i Karksta by uti Sparrsätra.» I *Sveriges runurkunder* (h. 2, 1861) uppger Dybeck, att stenen »ligger såsom tröskelsten i en af södra gårdarne i Karkstad.» Dybeck tillägger: »Han har aldrig varit i Testby, såsom i Bautil och hos Liljegren uppgifves.» Av uppgifterna i äldre källor framgår ju, att Dybecks tillägg är oriktigt. G. Stephens återger emellertid Dybecks uppgifter: »Lies as a threshold-block in one of the southern buildings in Karkstad, Sparrsätra (not 'Vårfrukyrke') Socken. It is commonly called the Testby stone, but Mr. Dybeck tells us that it has never been there, and consequently this name should fall away.» O. Arenander Silferdal har på sin teckning lämnat följande uppgift om U 769: »En runsten liggande i en trädgård i Karksta i Sparrsätra socken. Runorna ganska lättlästa.» — O. v. Friesen antecknar vid sitt besök i aug. 1902, att stenen »nu — sedan 20 år — [är] rest i Valla trädgård Vårfruk. sn. af patron Fr. Eriksson.» Riksantikvariens ombud, O. Alb. Öberg, lämnar

år 1924 i ett brev följande klargörande uppgifter om stenens »vandringar under förra århundradet... Den har stått på Testeby Vårfrukyrk sn, antagligen i närheten av den gård som hemeg. Bård nu äger och från vilken jag under förra året inlämnade en del fornfynd. Enligt gamla handlingar sålde friherre Sten Sture på Marielund år 1803, 1/2 mtl. N^o 2 Testeby till

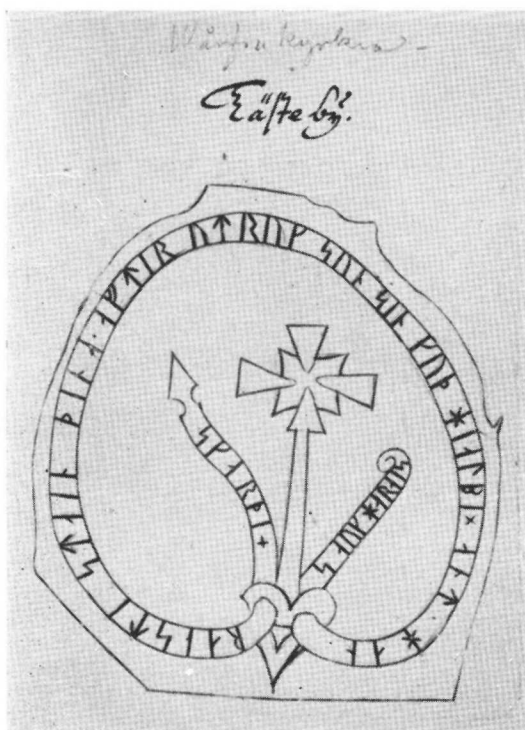


Fig. 205. U 769. Testeby, Vårfrukyrka sn. Efter kopparstick i Ff 6.

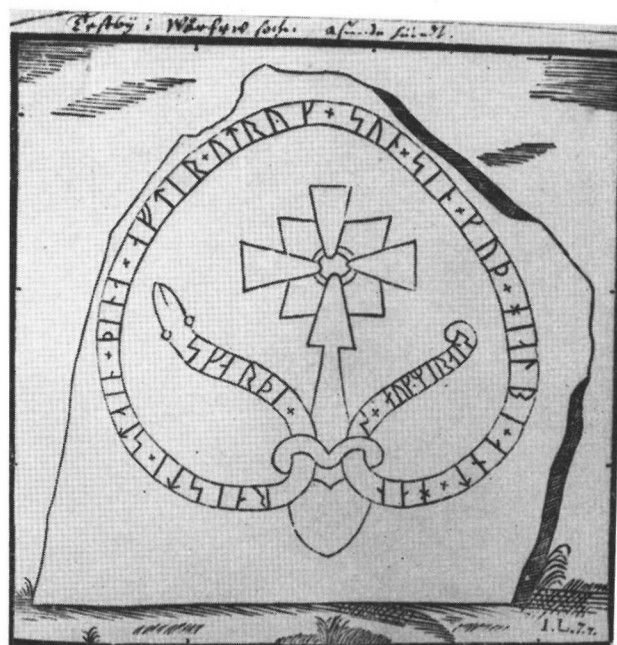


Fig. 206. U 769. Testeby, Vårfrukyrka sn. Efter B 640.

bonden Olof Olsson i Kärkesta Sparrsätra sn. Olsson var någon morfars farfar till Bård så att gården har hållits kvar i släkten. Antagligen flyttade han stenen till Kärkesta där den låg till trappsten i en bondstuga, som när laga skifte förrättades i början på 1860-talet bortflyttades. Gårdsplanen kom då att tillhöra en hemeg. E. Anderssons gård. A. tog då stenen och reste upp den i en stenmur, i mitten på 1870-talet. Där stod den till 1887—1888, då Fredrik Eriksson på Valla Vårfrukyrka sn. tog och flytta den till Valla där den står rest i trädgården och är synlig till vägen.»

Rödgrå granit. Höjd 1,65 m., bredd 1,70 m. Ristningsytan är jämn. Genom flagring ha vissa delar av ristningen fallit bort. Linjerna är djupa och breda.

Inskrift:

skarpi + raisti + stain + pina × aftir + utryk + sun × sin + kup × hialbi + ant × hans × auk +
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55
 harals
 60

Skarði ræisti stæin þenna æftir Otrygg, sun sinn. Guð hialpi and hans ok Haralds.

»Skarde reste denna sten efter Otrygg, sin son. Gud hjälpe hans ande och Haralds.»

Till läsningen: Inskriften börjar och slutar utan sk. 3 a har förlorat hst i en flagring, som också har skadat hst i 4 r; i båda runorna äro bst väl bevarade. Avståndet från sk efter 6 i till 7 r är stort, trots att ristningsytan här är jämn och slät. På motsvarande ställe mot slingans slut saknas också runor. 11 t och 12 i stå i en flagringsbotten. Sk efter 12 i är skadat. 14 t har förlorat högra bst genom flagring. 16 i har förlorat nedre delen och 17 n ett kort stycke av hst genom flagring. I 18 p utgår bst upptill från övre ramlinjen. 22 a är säkert. 30 y har en

grund men säker prick. 31 k är ej stunget. I 36 i finnas två grunda, i kanterna ojämna, fördjupningar, som icke äro huggna. 38 k är ej stunget. Sk efter 53 s är skadat. Tvärstrecket i sk efter 56 k är otydligt. — Cohl (Fa 6): Alla sk tecknas som kryss. 61 i. (Denna läsning återfinnes i Fa 5, Fa 10: 1, Fm 60 o. a.) På kopparsticket i Ff 6 ha sk utelämnats utom efter 6 i; 30 u, 61 i. — Hadorph och Leitz: Sk efter 56 k uppfattas som en punkt. Runföljden 57—62 **mirals**. — Dybeck anmärker i *Svenska run-urkunder*: »Å honom läses *R†††, icke Y|R†††.» Läsningen i *Sveriges runurkunder* är korrekt, så när som på att sk ofta tecknas som kryss, där originalet har kors, samt att sk efter 56 k uppfattas som en punkt. — Arenander: 3 a »saknar hufvudstafven, emedan en flisa bortfallit ur stenen». 30 u. — v. Friesen anmärker endast: »sk-rpi a defekt»; »pina: p missbildat.»

Mansnamnet *Skarði* finnes eljest belagt endast tre gånger i de svenska runinskrifterna: D 1: 187 Sällinge, Danmarks sn, Uppland, Sö 131, Ög 176. Det har alltså varit ett sällsynt namn. Det förekommer på Haddeby-stenen (DR 3) och är också känt från västnordiskt område. Se Lind, *Norsk-isländska dopnamn och DGP*.

Om namnet *Otrygg*, belagt i åtta svenska runinskrifter, se Sö 217.

Runföljden 57—62 återger givetvis namnet *Haraldr* i genitiv.¹

Om namnet *Haraldr* se Sö 179. I vilket förhållande denne *Haraldr* har stått till *Skarði* framgår ej av inskriften. Det är icke uteslutet, att Harald kan ha varit en tidigare död son, vars minne fadern har velat hedra på stenen efter Otrygg.

Redan Brate har ansett det sannolikt, att U 769 i likhet med U 768 har ristats av Erik. Mycket talar för att detta antagande är riktigt; åtminstone torde det kunna anses säkert, att samme ristare har utfört båda momenten. Se U 762.

770. Tjursåker, Ristingsbro, Vårfrukyrka sn.

Pl. 93, 94.

Litteratur: L 724, D 1: 91. J. Bureus, Fa 6 s. 115 n:r 28 (Caspar Cohl), Fa 5 n:r 469, Fa 1 s. 102, Ff 6 n:r 183 a; J. Rhezelius, Fa 10: 1 n:r 145; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 4, bl. 53; O. Rudbeck, Atland III (1698), s. 23, fig. 6; O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 1, s. 420; J. Ihre, De Enekopia, Fierdhundriae urbe (resp. D. Enebom), Upsaliae 1745, s. 48; F. Burman i Nova Acta Reg. Soc. Scient. Ups. Vol. 5 (1792), s. 310; O. F. Kugelberg, Några ord till upplysning om bladet »Enköping» (1863), s. 39; R. Dybeck, Vårfrukyrka socken 1864 (ATA); O. v. Friesen, Anteckningar 1902 (UUB); Upsala Nya Tidning den 7/1 1920; Enköpingsposten den 24/12 1920; O. A. Öberg, Skrivelser till Akademien den 9/6 1921 och 5/3 1924 (ATA); E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 54; S. B. F. Jansson, Runskriftsinventering i Uppsala län 1941 (ATA).

Äldre avbildningar: J. Rhezelius, teckning (i Fa 10: 1); J. Bureus, kopparstick (i Ff 6); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta); träsnitt i Rudbecks Atlantica; Dybeck, D 1: 91.

Runstenen står i en beteshage, 100 m. SÖ om Ristingsbro, 75 m. N om en åker. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Enköping»

Enligt Caspar Cohl (i Fa 6) stod U 770 »Wedh Ristingz Broo i Wärf. S.», och samma platsuppgift återkommer i Fa 5 och Ff 6. Enligt Fa 10: 1 finnes stenen »J Tiursåker wedh store vägen». — *Ransakningarna* ha följande uppgift: »Wedh Tiurs åker och² Ristingzbroo² är een lång

¹ G. Stephens föreslår en annan tolkning: »The inscription has always been misunderstood from taking the last word as a genitive, which of course gives no meaning; AUK is evidently here the 3rd p. past of the verb HAUKUAN, one of the endless variations assumed by this verb in the p. t., and of which in this shape we have many examples. HARALS is therefore in the nominative, and is a fresh instance of the nom.-mark in -S, the later -R.» Stephens oriktiga tolkning kommer därför att få följande utseende: »Skarði raised stone this after Utrük (= Utrygg), son sin (his). God help ond (soul) his. Hewed (= sculptured this stone) Harals (= Harald).

² Ordet är tillagt efteråt.